

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

VIme, 1480

D[omi]nica vigessima prima p[ost] pen[thecostes] ser[monis] lxxv.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

ad caritatem de quo dicitur Eccl. 1. Lustras omnia p̄git in circu-
tu sp̄us i. solis huius vero diei. et solis eterni. septem hore. septem
dona sunt eiusdem sp̄us. de quibus Isa. 11. Sp̄us sapientie et in-
tellectus. Septima igit̄ hora est timor dñi. que est inicium sapi-
entiae. et q̄z in timore dñi declinat omnis a malo. ut dicit̄ Pro-
ver. 16. Ideo septima hora timoris febris petri relinquit unde.
Isa. 26. h̄m aliam l̄ram. A timore tuo dñe depimus et pepim⁹
sp̄m salutis. Tercio ponit recognitio diuine p̄tatis: Cognovit
aut̄ p̄ q̄ illa hora: sc̄ septima ip̄a: erat in qua dixit ei ih̄s fili-
us tuus vivit: eodē em̄ p̄ucto hore et xp̄s dixit verbū et astuit
sanitatis effectus. ps. ip̄e dixit et facta sunt. Quarto ponit deuo-
tio credibilitatis: Et credidit ip̄e: filiū sanauit xp̄s corporalit̄. h̄c
vero sanauit sp̄ualiter. est em̄ fides sanitatis mentis. ps. Misit v-
bum fidei sue et sanauit eos: Et domus eius tota: Lu. 19. No-
die huic domui salus facta est etc.

Prima pars.

Dñica vigessima prima p^o pen. ser. lxxv.

Imile est regnū celoz. Mat. 18. Non minus ne-
cessaria est p̄ deseruacō pacis relaxatio iniurie. q̄
comunicacio beneficentie. iō in republica vtrunc⁹
req̄rit. et in regno militantis ecclie p̄ p̄ncipem de-
um lex ista pmulgata ē ut vnuſq̄sc̄ m̄le remit-
tat peccātib⁹ aliquā penam legalem velut transgressor portabit
sic hodiernū atinet euangellum q̄ in tres p̄tes dividit̄. In qua
rum p̄ma tangit̄ diuina pietas remittēs delinquētib⁹. In sc̄da
hūana crudelitas debitū exigēs. ibi. Egress⁹ aut̄ h̄i ille. In ter-
cia describit̄ ista seu eritas in ḡtū pumēs. ibi. Vidētes aut̄ abū
eius. A Circa p̄mum tria tangunt̄ p̄mo humanoꝝ actuū
tremenda examinatio: Assimulatū est regnū celoz: h̄ regnū p̄
sens ecclia est fides vñz xp̄iana. et aggregatio fidelium. h̄ etei polli-
tia regnū ē. et reg m̄ celoz. Regnū qđe et n̄ tyrāma. q̄z fuit li-
bē ex amore. q̄ vñ sub tyrānde sūt vñiat timore. iō ad po-
pulū credencū dicit petrus. i. ca. 2. Vos estis gen⁹ electū rega-
le la cōrdociū. gens sc̄ca. Celoz vero regnū iō dī. q̄ legib⁹ cele-
būt̄ de cuius regno lex etiam iusta regno describitur ut dicit̄
Augusti. i. li. soli. regnū etiam celorum est. quia in terris p̄e-
grinat̄. sed celum sibi priam reputat̄. ad deuz tendens desiderio
dicente aplo. qđi in sum⁹ in h̄ corp̄e p̄grinamur a dño. et ideo
nra duersatio in celis est. q̄ vbiq̄ sit xp̄i regnocola. eius n̄ va-
riat iurisdictio. qn̄ ad supmū regnū pertineat: h̄i regi: hic h̄o rex
xp̄s est in similitudinē hom̄i fact⁹ et habitu inuent⁹ ut h̄o sicut
dī Phil. 2. Cu⁹ regnū totus mund⁹ est. et quē sensus ignorat
ut dī Ioh. 1. li. soli. Sz sp̄ualiter ip̄e rex ē in se. cōdenāū cui⁹ triū

p̄hat tūtulus ē ih̄s nazaren⁹ rex indeoꝝ h̄ ē hō nobil⁹ q̄ abiit m̄
 regi onē longin⁹ accipe sibi regnū et reuerti sic dī Lu. 19. Nō
 nobilis xp̄s est. generosus qđem carne. qz v̄ḡinis filius. gene-
 rosus aīo. qm̄ vt dīc Juuenal. Nobilitas sola est et vñita v̄tus
 aia vero eius oī v̄tute fuit dotata. rursus generos⁹ deitate. quia
 dei p̄ris filius fons sapie verbū dei in excelsis. h̄ nobil⁹ h̄ cū in
 celis rex esset angeloz̄. in regionē venit longinquā tnebraruz
 & vmbra mortis. vt regnū sibi credenciu acq̄reret. qd̄ exq̄siuit
 ex supato morte sua huus mūdi p̄ncipe quē foras eieut. qz v̄o
 nihil ampli⁹ a creatore distat q̄ creatura. nihil tm̄ distat a spū
 q̄ caro. nihil rursus morte ap̄lius elongat a vita. iō venit in re-
 gionē longin⁹ qz creator in creaturā spūs in carnē. vita i mor-
 tem. Qui voluit rōem ponere cū buis suis: rex iste cū sit logos
 & verbū et rō deitatis p̄petate nature. rōez exigit creaturaz q̄
 rum ordinē sua rōe tenebat. sed ad hui⁹ rōis examē sol⁹ hō ad-
 ducitur cui p̄pum est rōale vt dīc Xim.li. de offi. igitur rō rōez
 rōalis examinat. qz verbū p̄pis hūanoꝝ actuum rōez exquirit
 Nō qz cuꝫ hō rōalis nature ponere debeat rōem cū eo examinā-
 dus est. vtꝫ hois p̄petatez tenuerit vtꝫ viz ex rōe tanq̄ hō v̄l
 ex passione q̄si brutū aīal cuncta disponuerit. & siqdem rōe vixe-
 rit honorē sordeū & p̄mū. si vero passione supat⁹ fuerit. taq̄
 brutū aīal damnabit. vñ ista aduertens dīc. ps. Nolite fieri si-
 cit equus x̄. Et de quibusdā hō inquit. cū in honore esset non
 intellectus x̄. Quoz carnes sunt. vt carnes alinoꝝ. & q̄si fluxus
 equoz fluxus eoꝝ sic dī. Eze. 23. Hoꝝ brutoꝝ aīalium ma-
 stacēm Jere. imp̄cat. 12. aggrega inquit eos q̄si gregem ad vi-
 dimā. quemadmodū greges peccoz ad macellū trahunt. C
 Nota qz eoꝝ q̄ nobis deo cōmissa sunt rōez optet reddere. h̄ ve-
 ro q̄tuor sunt. s. bona anime. bona corpis. bona fortune. & bōa
 grē. bona anime sunt quantū ad p̄tem rōalem. intellect⁹ memo-
 ria. & voluntas. ponenda est ergo rō quib⁹ cogitationib⁹ fuerit
 intellectus formatus. quib⁹ amatorib⁹ affectus occupatus. qui
 bus rēbo memoria repleta. Quantū vero ad p̄tem sensibiliē cū
 p̄scibil⁹. irascibil⁹ & cogitatīe virtutis rō ponenda est. qd̄ viz
 visurus cognoverit. quid audit⁹ attēderit. qd̄ gust⁹ iudicauer-
 it. qd̄ olfactus attraxerit. quid tactus p̄ep̄it. in quo se anima-
 uerit irascibilis. in quo oblectauerit p̄scibilis. Quantum ve-
 ro ad motuā p̄tez ponenda ē rō gressuū n̄oꝝ opabilū & mo-
 nū oīm. q̄ motu sūt lingue prelata. Quantū aut̄ p̄tinet ad vēge-
 tabilez p̄tem nutrīcōis & generacōis n̄re rō exigitur. Bōa vō
 corpis sūt. sanitas. integritas. vigor. iuuetus decor. formosita
 nobilitas. vite diuīturnitas. q̄ oīa q̄lī rō disp̄saūit req̄rit de⁹.
 bona vō fortune comunita sūt celū sidera elemēta mūd⁹ tot⁹ cū
 suo ornatū p̄pria vero vnicūq̄ sūt diuīcie familiāres res amic-

Sermo

de sanguinei filii patres honores fama et gloria. Bona vero gratia prius sunt culpe remissio. Deinde virtutes sunt quazz quedam acquisitae sunt. sapientia visus et ingenium. scia. prudencia. ars. iustitia. fortitudo et temperantia. quodam vero a deo inservit fides. visus. spes et caritas gratia gratis datur. quod noue sunt ut amuerat apostolus. Cor. 12. sed homo sapientie. homo scientie fides gratia sanitatis. operatio virtutis. propria discrecio spiritum generum linguazz iteratio hominum. ex his bonis sunt et dona spiritualia. Vnde et non quod horum omnium ratione exiguntur a deo propter quidem totaliter. quod nihil in discussu remanebit. sed oportet subtiliter. quod usque ad minima et intima cordis penetrabit homo deus tecum. Heb. 4. Tercio tulerit quoniam ut dicitur Drige. volens dominus ventilare omnes metes. cito aia ab omnibus omnibus tempore gesta singulis quibususcumq; ineffabili quodam virtute faciet in mente venire. Quarto inabilitatem nihil enim ipsum poterit fallere. summa eternam veritatem ut dicitur Eccl. nec fallere potest nec falli. Non quod eos cum quodlibet ratione ponenda est buos appellat. hoc quodam buo dei est triplici iure. primo iure creatoris ad hunc enim dominum est. ut suo creatori huius iure. psalmus. Ipse fecit nos dominus deus noster: nos autem propter eum et omnes pascue eum. sed iure deesse creationis sustulit enim hominem deum tuncte terrestri creatura. ut ei huius debite impedit obsequium a quodam sceleribus est placitum. tertio iure libere redemptoris venditum enim hominibus dyabolo per minimorum ponit pro tanto maximo lagunis pecunia remittit. Isa. 52. gratias quod per nihil venundati estis. et sine argento redimemini. i. pe. i. Scientes quod non corporalibus auro vel argento redempti estis tecum. ergo seruum sumus. non tamen naturaliter creare. non tamen fideliter recognoscere sed et empti facti sumus preci redemptori. nobis tamen huius non praesidet Christus tanquam dominus ut timeatur. sed potius quasi rex auctoritatis. quasi per filium utiliter quasi amicus dilectus dulciter. et quasi magister discipulis honorabilis. propter proximum dicit apostolus eph. 2. Non estis hospites et adueniendi tecum propter fratrem quoniam misericordia per filios tecum. quem tuocamus discentes. per me qui es in celis propter tercium. Jo. 15. Nam non dicam vobis buos. quod huus nescit quod faciat dominus eius. vos autem dixi amicos tecum propter quartum Jo. 15. In hunc clarificatur est patrem meus. ut fructum plenum afferatis et efficiamini mei discipuli. Sed oportet magna hominum obligatio: Et cum cepissimur ratione ponere. hunc aperte deo ponere ratione. hunc suuo dat summa. ponit autem ista ratio cum requestante deo nos ipsos discutimus et examinamus. vnde Eccl. 25. moritur. dicit inquit vniuersitatem mes casas suas apud dominum. et casas domini non se sollicita iurisdictio et discutitur. dicit caute pessare vel quod ab eo bona preparavit. vel quod mala bona illius pessime vivit. non dicit ibi sit conscientia accusans ratione casas. timor ligatus. et dolor exercitans. Non enim est in hominibus potestate ut per mortem veniat ad dominum in iudicium. hunc locutus est ut dicitur Job 39. Eblatus est ei unus: hunc unus est quilibet gaudiis et afflictionibus.

onerat⁹. qui iō vñ⁹ d. qz suo portado oneri sol⁹ reliquit. sic dicit apl's. vñus quisq; on⁹ suū portabit. cū vero de⁹ sit oib⁹ pñs euïdētia tñ dclie facit pcoz̄ deo ē pñtē. nō potuit latē de⁹ pri⁹ pens qz reat⁹ dclie demōstrabat i publicū. relavit quidē pudēda folis. abscōdit se int̄ dēlas fructūes. et tñ euïdētia tr̄s eū facit deo pñtē. nō em̄ est qz se abscōdit a colore ei⁹. Job. zc. Mūdus ē infern⁹ corā illo. et illū est opimentū pditioni. et eiusdē. 34. Daul ei⁹ sup vias hōm a oēs gressus eoꝝ dcliderat. nō sūt tenebre. et nō est vmbra mortis vt abscōdant ibi qz opant iniqtatē vñ Gre. Qhala hōm nec cogitata de⁹ ignorat. n̄ p̄petta obliniſcit. nisi ab ei⁹ ocul penitēdo delean̄. de⁹ em̄ qz lux ē. pindet q̄t̄ ens idigne aliqd mēte dcpim⁹. totiēs in luce peccam⁹. qz ipsa nob̄. et nos sibi pñtib⁹ p̄sto ē. et p̄use ḡdiētes in ipsa ipingim⁹ a qz p̄ meritu longe sum⁹. cū em̄ nos videri nō credim⁹ in sole clavlos oculos tenem⁹. illū viz nob̄ abscōdim⁹ nō nos illi. Qui dēbat. x. mīlia talēta. sic dī in eth. Sūmū in pōderib⁹ talen⁹ tu est. igit̄ in debito hui⁹ hōis noīe talēti pcoz̄ ḡuitas in. x. mīlib⁹ vero eoꝝ nūositas declarat. Sūmū vero pōdus duplex. sc̄aritatē et iniqtatē. pōdus caritatē ē leue. sic dī Mat. 11. Jugū meū suave ē. et on⁹ meū leue. Ist̄ ē pōdus igis qz nō ad imā sed ad supna dedit. istud ē oleū qz supnatat liq̄tib⁹. vñ Aug. 13. li. ofel. In domo inqt̄ spūs tui dñe reqescim⁹. ibi te fruim⁹. reqes nīa ē locus nī. est amor ihuc a attollit nos. a spūs tui bon⁹ ex altat hūilitatē nī am de port̄ mort̄. pōdus em̄ nō ad imat̄ ē sed ad locū suū pōderib⁹ suis agun̄ oīa a loca sua petut. pōdus meū amor me⁹. eo feroz qūoz feroz. de h̄ caritatē leui pōdere ad alta tendēti d̄ Job. 28. Feut vent̄ pōdus. qz leuibo spiritib⁹ caritatis pōdus dedit qz lenant in altū. Alter⁹ pōdus ē iniqtatis. qz ḡue ē dīcēt̄ p̄. Iniqtates mee supgr̄s. sūt x̄. v̄lq; et sic on⁹ gue x̄. Et Ila. dīc. Onera vīa ḡua et iportabilia v̄lq; ad lassitudinē. h̄ est talentū plūbi missū in os ml̄heris exūtis i amphora. sic dīc̄t̄ Zad. 2. Amphora cor hūam ē ore opto ihians terrenis. ml̄her vero ipietas ē in medio cor̄d. in cui⁹ ore talēti mit̄t̄ plūbi qz ḡuitas sceleris suffocat ipietatē. qua ḡuitate nō ad supna sed ad iferna dsc̄edit. vñ ibid legit̄ qz amphora delata ē in terra seminaar qz fetor dentiū interptat̄. Et nō qz. x. mīlia talēta dī qz freqnt alioꝝ p̄em ḡue om̄isit. a accipit̄ det̄mīat⁹ nūs p̄ idēmīato. vñ in orōne manasses regis. peccati sup nūm arene maris. et ml̄tiplecate sūt iniqtates mee. dī at p̄ clpa om̄isa satissfacē in pñt̄ p̄ pñiam. vt loco talēti culpe red dat talentū pene. vel aliter sicut dicit Greg. Willenario numero non quantitas tantum. sed vñueritas designatur transgressiones vero

Serino

decalogi. x. sunt. qm̄ igit̄ mille multiplicatū p. x. ad nūm attingit decemiliū. ille decemilia talenta debet qui ē tūsgressus p̄cep̄ta decalogi. vel alit̄ in nūo decemiliū sūt quatuor multiplicatio-nes fadē p. x. p̄ma qz vñ deies sumptū red̄det decenariū. sed a qz. x. deies astituit centenariū. tercia qz centū deies sumptū cre-scit i milenariū. quarta qz milledies sumptū extendit in dece-milenariū. vñitas etenī caritatis istis multiplicata modis excre-scit. p̄mo quidē. x. multiplicata p̄ceptis puenit ad decalogū. decalogus multiplicatus p. x. obseruantias puenit ad centena-riū iudiciorū et ceremoniarū legis antiq. sed hoc rursus multipli-catū spūali sensu puenit ad milenariū euāgelice additionis. nā xp̄s addidit p̄cepto. nō mechaberis. omnē phibens occupiam. et ei q̄ dicit. nō occades. remouet omnē irā. a sic de aliis. Quar-to cū iste milenarius rursus multiplicat̄ p. x. p̄fationis voluta-rie. deuenit ad. x. milenariū dñliorū ḡ debitor. x. miliū ē qui n̄c p̄cepta. nec iudicia. n̄c supaddita. nec dñlia seruat. vel alit̄. aīa-vnaqueg talentū est p̄ciosū. qui igit̄ curā habet aīazz p. x. mi-libo talento. rōnē habet reddere. qz rō aīaz a plato exigit̄. Ter-tio tangit̄ impotē satissadū: cū autē nō h̄eret vñ redderet: nec aliquid possimus retribuere p̄ acceptis bñficiis. nec valeamus satissacere p̄ cōmissis culpis. qz nihil ē peccantib⁹ nob̄ q̄ deo ḡ. quid dabo primogenitū meū p̄ scelere meo fructū ventris mei. p̄ peccato aīe mee. imo nō sufficit h̄o p̄ vno tm̄ satissacere pecca-to. q̄nto minus nō sufficit p̄ milib⁹ Job. 9. Nō r̄ndebit ei vñi us venūdari: est venditio duplex. s. culpe et pene. et primo mō bñm Jero. iussit. p̄misit eū immūdoz spūum quasi venditū ser-uū fieri. vt quasi ville mancipiū modica voluptate compet̄. Isa-26. Possiderūt nos dñi absq; te. hic tūp̄iebat dñ. redim̄ dīces 1. li. sol. Recipe oro fugitiū tuū dñne elementissime iā satis pe-nas dederim lat̄ inimic̄ tuis quos sub pedib⁹ h̄es seruerim lat̄. fuerim fallaciaz ludibriū. accip̄ me ab istis fugientē famulū tu-um. qz et isti me qñ a te fugiebā coperūt alienū. ad te mihi rede-ndū ē sentio. p̄z mihi pulsanti ianua tua. Secūda venditio ē pene. de qua Remi. preciū m̄q̄ hui⁹ veudti supplicū intelligo dñnat̄: et vxorē eius et filios et oīa que h̄ebat. et reddi: Cris-h̄ m̄q̄ nō ex crudelitate iussit sed ex ieffabili affectione. vult em-terrere eū p̄ has minas. vt suū p̄splicet et nō vendat̄. Nō q̄ i hoie spūs tenz locū viri sensualitas. vt dñs glo. sup̄ gen. ē tanq̄ mu-lier. p̄ quoq; commixtionem filij. v̄ op̄a generant̄. quoq; aliqua sunt sp̄ntū similia tanquā patrī aliqua vero sensualitat̄ velut

m̄si. oia vero sp̄us sūt v̄ires aie a corp̄is. q̄ cūcta v̄editōi expo
m̄nt. vt reddet i p̄ca iuste q̄ p̄ culpā abstulit iuste. Job. 17. in
pfūdissimū īfernū deſcedet aia mea. vel ait. v̄iro iusto due v̄r
ores sūt. s. actia a deplatis. q̄ p̄ liaz vt rachel itēligunt. h̄ viro
iniq̄ due dant v̄xores his opposite. s. auaritia ñ actuā. a carniſ
voluptas ñ deplatiuā iste figurant p̄ duas v̄xores lamech. Eze
ne. 4. q̄ fuerūt ada q̄ testificās interptat a carniſ luxuriā liḡt q̄
testib⁹ petrat. a se la q̄ de⁹ ei⁹ d̄t a e auaritia idoloꝝ buit⁹. v̄r
iḡt hazz v̄xoz tō inq̄ lobole ad etnā tradit̄ morte. 5° tan
gī humil'depeatio. a p̄mo ponit huiliatio mētis: p̄cides at ser
u⁹ ille. padit at cū scipſū abiecit cū supbiā a elata mentē incli
nauit. ipse aña eucurrebat adūlus dñm erecto collo a pigui cer
uice armatus fuerat vt d̄ Job. 15. h̄ postea tiore iudicē deiecat se
ipsū de eu⁹ huiliat̄ q̄ ḡta sit deo d. 3. Re. 21. nōne vidisti hu
miliatu achab corā me. iḡt q̄ huiliatus ē mei cā nō inducā ma
lū in diebo ei⁹. 3. Ite tangit̄ deuota oia supplicatio: rogobat
eū. d. patiam h̄ in me: Remi. vor inq̄t p̄coris exp̄mis̄ poscētis
tys viuēdi et spaciū co:rigēdi. illi⁹ vero su pplicat patiam de q̄
d̄ Joe. 2. autim ad dñm deū v̄m q̄ benign⁹ a misericors ē pa
tiēs a mlt̄ mie a p̄stabil̄ s̄ malitia. cui⁹ tata patia ē vt inq̄ta
tes hoīm videat adūtē dū statī nō corrigit. Ro. 2. ignoras in
quit qm̄ benignitas dei ad pniam te adducit ſc̄. Ite p̄mittit ple
na op̄is satissad̄io: a oia reddā tibi: oia reddit q̄ de oib⁹ penit⁹
h̄ ei⁹ p̄ma satissad̄io oia reddit credēdo i eū vt dic glō oia red
dit dmit̄ces se v̄tuti illi⁹ iexistiabil̄ p̄cij q̄ mudi oia debita exol
uim̄. oia reddit dū suā p̄fit̄ paupertatē et cognoscit q̄ ad fatis
faciēdū sit ipotēs. 6° ponit p̄ia relaxatio: misert⁹ aē dñs hui il
li⁹: et si hui⁹ erat tñ misertus ē ei q̄li pater filio. p̄s. quo miser
et p̄ filior⁹ ſc̄: dimisit cū: libez. q̄ venūdari. q̄ detineri. a q̄
carcerari iusserat. Job. 12. si icluserit hoīem nlls ē q̄ appiat. cla
uez em̄ h̄ David q̄ claudit et neō appit ſc̄. Job. 39. q̄s dimisit
onagz libez a vīcula ei⁹ q̄s soluit n̄ ego: a oē debitū dimisit
ei: Attēde largitatē diuine pietatis. ille rogauerat dilationē et
meruit remissionē p̄misserat satissad̄ionē a h̄ solū reputauit de⁹
ſufficiētē emēdationē. q̄ eū dimisit libez ad futura. dimisit etiā
pterita ad qd̄ sola valuit cord̄ atritio. n̄ ei pl̄os labores pn̄e
req̄rit de⁹. q̄ vt dic apl̄s corporal̄ exercitatio ad modicū v̄til̄ est
h̄ potissime req̄rit cord̄ hūlē atritionē. Isa. 58. nūquid tale ē ie
mūnū q̄ elegi dic dñs p̄ diē affligē hoīez aiaz suā. nōne h̄ ē ma
gis iemūnū q̄ elegi dissolute colligatōs ipietatis solue fastidios
deprimentes. dimitte eos qui afraidi sūt liberos. et omne omnis
disfrupe. frāge esurienti panē tuā. v̄sq̄ misericors sū dñs de⁹ tu⁹

Setimo

Secunda pars.

R

Ecclio ponit humana crudelitas et ingtitudo in eo qd dicit, egressus autem est ubi quatuor tuncunt. Primus est alterius debitoris longe maior obligatio: egressus autem seruus ille: egressus quidem a carcere ascie et vinculatus absolutus. vel egressus dicit sic caym a facie domini non reveritus eius maiestate nec timet proximam preceps sed ita agens acli non esset deo prius. p. s. non est deus in aspectu eius ut v. q. ne videat in fine. vel egressus dicit a gratia quam statim accepit. q. enim a se egressus est id proximum crudelitatem est egressus: inuenit unum deo seruus suus: si seruus ille erat par seruitur aditione eum debuit exhibere placabilem. Ita si uterque erat seruus alterius domino et non seruus. stabat utrius iudicium. ro. 14. tu quis es qui iudicas alienum seruum tuum. H. vero in uentus seruus quilibet potest esse homo qui deus hominem hominem non posuit sed bestiam tam ut dicit greci 21. mo. oes unum domini seruus tuus. qui debebat ei centum denarios: attende quod exiguum debitum istud sit apatatione paudentem et quantum ad numerum et quantum ad pondus. in modo quidem quoniam centenarius est decima pars decem milium. in pondere vero quod ibi tantum. h. denarius debitus est. sumus autem talentum quod erat sanctuarium habens illi. fuit viginti centum libras. libra vero. 12. uncias. et habens libras siclus et uncia idem. quod vero siclus. 20. obulos v. vt dicit exo. 17. et scimus quod obulus est medietas denarii quod libra est. 120. denariis et id debitus huius seruus non fuit una libra. et tamen quod talentum est. 120. libras dicit quod decemilia talenta sunt pondus millemiliu ducentorum milii libras. videlicet quod incorpabilitate maius sit debitus quo homo obligatur deo. quod illud quo homo obligatur homini. maior dico et nemo et quantum possit. Et non quoniam denarius niger his figuris imaginis homo vero ad imaginem factus est creatoris. ille ergo debet denarii qui deliquerit in hominem. sed quoniam plures nui sunt peccata in deum quod in proximum. quod nemo deliquerit in proximum quin peccet in deum sed non auertitur id maior est nus diuine obligationis quod humanae. ista vero paucitas nui scenario figura qui est secundus processus numero tertius figura littera alphabeti habens algorismum tertio loco positum qui etiam a sinistra statuerit primus. L. Sunt enim quatuor quod debemus proximo. s. notitia ut quasi proximus cognoscamus. et non negligamus quasi alienum ut sit tercua littera alphabeti prima emissa. secunda littera est cognitio dei. secunda cognitionis sui. tercua cognitionis proximi. Ita debemus eidem amorem ut quasi in algoritmo tertio loco statuerit nam in primo loco est amor dei in secundo amor sui in tertio amor proximi. Ita eidem proximo debemus habere unum apostolus habere inquit iniurias preueidentes. ut velut cen-

lxv

tenarius statuac ad dextrā. nā quos hōnōram⁹. a dextris pon⁹
mus. vt dicit salust. Ite ipsi p̄ximo debem⁹ obsequiū. et h̄ est cē
tenarij secūdus p̄cessus. p̄cedūt eū nūcī p̄mo ab vnitate in de-
cenariū. decima autē dat diuinitati ex lege. qz p̄mitus ē in man-
dato occultus diuinitatē. exinde vero ē p̄xim⁹ obsequiū. quasi se-
cuudus p̄cessus nūcī in centenariū. igit̄ p̄ hūc nūmē cente-
narij signat omne qd̄ primo ex lege debem⁹. ido cēntū d̄z alī
cui denarios qui aliq̄ predictoz̄ delinquit in proximū. Secun-
do tangit huīus debiti violenta exadī. et tenens eū. ille ten-
debitore qui offensā tenet in memoria. qui ira et odī seruat in
corde. suffocabat eū. suffocare ē strangulare guttar videlz strin-
gere. ⁊ qm̄ gutture loquim̄ ille suffocat p̄ximū. qui sermones ei-
us nō audīt. dīces. Redde q̄ debes. et clamore increpat vītu-
perose exigens. cū dīct. redde. ignomīose iproperat cū aīt. q̄ de-
bes. habes igit̄ tñia. s. iniurie retentōe. excusationis suffocatio-
nē. et debiti increpatōe. Tercio ponit huīus dseruī suppli-
catio. et p̄cidens dseru⁹ eius. ecce humilitas exhibita homīni.
quā tñ angelus in apoc. nō tulit iohannī. etēm ad pedes eius
p̄udenti aīt. vide ne feceris z̄. Ite ponit venīte deprecatio. roga-
bat eū dicens patientiā habe in me. Ite ponit satissimationis pro-
missio. et omnia reddā tibi. et attēde q̄ eadē verba ptulit sup-
plicans dseru⁹. quib⁹ supplicando a dño. vīmā meruerat malus
seru⁹ ut dīct. crīso. hec verba m̄ḡtus seru⁹ in rogante nō hono-
rauit quib⁹ saluatus ē. Quarto ponit pūnitio. et p̄mo tangit
mali serui impatientiā. ille autē noluit. hēre patientiā. q̄ noluit
ut dilationē prestare. Ite ponit alienatio. sed abiit. a fami-
lliaritate et amīdīa quōdā p̄ximi alienatus ē. Ite ponit p̄ximi
damnatio. ⁊ misit eū in carcerē donec reddet debitū. hic carcer
infernus ē. totiens vero in nos peccantē p̄ximū mittim⁹ in car-
cerē quotiens eius culpe nō indulgem⁹. Nō q̄ sex sit que ma-
lus seru⁹ crudelitē egit. s. iniurie retentōe. excusationis comp̄ssio.
aspera exadī. impatiens dilatio. familiaritatē alienatio. et qñ
tū in se ē anime p̄ximi dānatio. que nō spūalit tñi malus seru⁹
facit. sed aliquā ad l̄am etiā dseruū tenens suffocat corpaliē. vel
etiā famā et nomē eius extinguit. aut sic dure accusat et tot ca-
sus adducit ut ei respirāe facultas nō adsit. Ite debiti exigit im-
portune impatiens dilationis ē. Rogamib⁹ ad iratundiā pro-
uocāt. indignans abit et in carcerē etiā corpaliē includit z̄.

Tertia pars.

N.

Erdio cū dīct. videntes autē dseruī. tangit iusta seue-
ritas m̄ḡtū pūniēs. vbi quatuor describunt. p̄ximū

Sermon

huius faci accusatio: videntes aut conservi eius que siebant:
Remi. Serui sunt angeli aut predicatores ecclesie. vel etiam quicq
fideles. Et attende quoniam quatuor sunt quibus non possumus abscon
di. Nam est conscientia accusans. angelus et diabolus testificans. atque
de duodecim. oia enim nuda et apta sunt oculi eius. Ita nota quod an
geli dicunt serui nobis. primo propter naturae conditionem. quod eius de su
mus natura sic dicit grecus. super illud iob. 40. Ecce vehementer quem fe
ci tecum. ecce purificator angelus quem feci tibi similem innaturam ro
nali. secundo propter viii dñi venerationem. phi. 2. in nomine ihesu oem
geni sedatae sunt. tertio propter eandem salutem nostrae administrationem. mi
strat enim deo ad salutem nostram. heb. 1. omnes sunt administratori spiritu
ritus sancti. hinc et nos deo ministramus. dicente paulo. sic nos existi
met homo. ut ministros christi sunt. Contra statim sunt valde et de ingredi
tione serui. et de afflictione serui. de illius culpa. de istius pena. quod su
per nostris malis boni angeli tristitent. habent iudi. 2. ascendit an
gelus domini de galilaea ad locum flentium. et isa. 33. angeli pacem amare
slebunt: et venerabuntur: venient angeli ad dominum a quo nunquam recesserunt
cum maiestate venerant ipsius. venient predicatorum et fideles cum
ab occupationibus seculi transirent ad contemplationes dei: et narra
uerunt domino suo oia que facta fuerat: non narrauerunt ignorantibus.
sed iam etiam ab eterno cuncta scientia sed que cognoscunt narrare di
cuntur. quod expositulatum dei iusticiam ad retinendam per malum. et diuinam
misericordiam subveniendo operantur. Sic narrabat domino angelus raphael
tobie et annam afflictionem. sic et ab acutus loquitur deo. 1. c. Quare dominus
non respicit super iniquos agentes. et tales deuorantes impiam iustitiam se
secundum ponunt iniqui serui requisitionem: tunc vocavit illum dominus suus.
ut dicit remi. ista vocatio modo fit intus in conscientia. in futurum sicut mors
et damnationis iudicio. Dicitur. Et ait illi. serue nequam. ecce quod
aspere ipsum aggreditur. cui exprobatur seruilez contumeliam. reuera enim
in hominem seruum se et non filium. neque amicum demonstrauit. ideo euangel
dicit nequam. sine equitate. quod a deo suscepit misericordiam et seruo in
tulit iniuriam: oem debitus: ta numerous. ta poterous: dimisi tibi: nol
la inconveniente satisfactionem. sed ob hominem solum: quod rogasti me: rogasti
quidam dilationem. sed quod amplius est impetrasti remissionem: Nonne ergo
et te oportuit misereri serui tui. ecce. 2. intellige que sunt princi
pali provocatus beneficio totum etiam debitum serui relaxares rogante
sem tu etiam quod minus est facere nobisisti. quod dilationem concedere recusa
sti. et quod peius est. penitus insuper affixisti. Attende iudice et iusticiam
et pietatem quia magis doluit de iniuria facta seruo quam de sua
et iusticiam nostrorum actuum ex sua dixit miseratione sumenda

Tercio tangit huius pessimi serui dānatio. Et attende q̄ dīno
 examī nullū dedit responsū. sic em̄ e si dūcitur distīcta ratio
 vt excusationis lotus non esset. Vñ h̄m Remigiu dat intelligi
 q̄m die iudicij a statim post hanc vitam oīne argumentū ex-
 cusationis cessabit. Sed dices si nō aderat excusatio saltez venia
 petere debuit. Et dicendō q̄ de p̄t̄is suis nemo petit veniam a deo
 salubriter. nisi dei grā preueniente q̄ cor p̄t̄oris compungit qm̄
 vero iste grācia dei indignus erat. qui grām non habebat ad
 proximuz. ideo grā petende venie illi collata non est. quā ppter
 obmutescens damnationi est adiudicatus. dicit em̄: Et iratus
 dñs eius: cui⁹ ire terror insulstentabilis est dicente manasse. om̄s
 paudent et tremunt a vultu virtutis tue. et insulstentabilis ira
 super p̄t̄ores cōminatiōnis tue: tradidit eū tortorib⁹: id ē h̄m
 Hiero. angelis penaz mittenđū in carcerem hoc est in infernuz
 vbi torturas tortiones patit⁹ a tormenta. a talia seruis dueni-
 unt. qz vt dicit valerianus. Genus seruoꝝ non nisi flagellis a
 verberib⁹ emendaꝫ: quo ad usq̄ redideret vniuersuz debitu. P
 Illud quo ad usq̄ nō designat tpi durationez. sed pportionez
 pene ad culpaz. Nunc⁹ em̄ complebit illa tortura mali sui. nec
 cessabit aliqu⁹ sed pētuo cruciabit. tamē quia vt lex dicit iuxta
 mensuram delicti erit plagaz modus p tot delictis et tantis re-
 probus cruciat. pro quot a qntis reus ē vt nūerns a acerbitas
 pene ad numez a qntitatē culpe accedant quo ad usq̄ ppor-
 tionaliter cōmensurando red dat penalr vniuersuz debitum qd̄
 cōmisit culpabiliter. Quod vero h̄c ita sint. vñz penā reproboꝝ pe-
 esse eternam. a tñ punit̄ h̄m culpe exigentiaz quo ad usq̄ pe-
 na adequaꝫ culpe. Patet primo auctoritate xp̄i dicentis Q̄ath
 26. Ibunt hi in suppliciū eternum insti aut in vitam eternā. Sz
 tamē vt d̄ Job. 41. diabolus existimabat abyssum q̄si senescē-
 tem. qm̄ vt dicit Ḡre. ibidem antiquus iste plusor reproboruz
 coeda sic extenuat. vt suspitionē eis de venturo iudicō q̄ quasi
 finiatur infundat. facit em̄ suspicari abyssum iudicioruz dei esse
 ppe senectutem a meternū. a hoc ideo vt eo reprobi sic peccare
 non finiant. quo illuc estimant p̄t̄orū supplicia finienda. quod
 esse non pōt. quia vt dicit ibidem Ḡre. 32. moz. ea. 19. Si ali-
 qñ finereb̄ pena damnatorū. aliquñ et cessaret gloria beatorū. sic
 enim dicit veritas. Ibunt h̄j in suppliciū eternum. insti anteā.
 Sed s̄ hoc recitat idē doctoz arguments Dri. dicentis pō q̄ iō.
 eternam penā cōminatus est creature nō vt inferret. h̄ ut eius
 timore a malo compesceret. Quib⁹ r̄ndemus. Si falsa minat⁹ est
 vt ab iniustitia corrigeret. etiā falsa pollicit⁹ est vt ad iusticiaz

Sermo

puocaret. isti ergo dum satagunt deum phibeire misericordem non vereat predicae fallace. z° arguit sine fine puniri si debet culpa h̄is finem Cuz igit̄ oipotens deus iustus sit si punit eterno tormento qd̄ non amissus est eterno p̄cto. Sed r̄ndem⁹ q̄ recte diarent si distinctus index facta tm̄ n̄ cœda pensaret. facta quidem eoz finez h̄ebunt delinquendi. eo q̄ vita taliū finiat. Sed p̄ue voluntatis eoz desideriū fuit sine fine vivere. vt sine fine peccarent. ⁊ q̄ nunq̄ voluerūt carere p̄cto. iō nūq̄ carebūt supplicio q̄ index principaliter attendit mentis desideriū. Tercio arguit. nullus iustus crudelitatiō pascit. et delinq̄s seruus a iusto dño idcirco cedi precipit vt corrigat. q̄ ergo deus iustis non pascit damnatorū penis. restat vt ppter aliquem finem. vt viz expient eos torqueri pmittat. R̄ndem⁹ q̄ q̄ deus p̄i⁹ ē iniquoz penis nō delectat. q̄ vero iustus est ab eoz ultione ī ppetuū non sedat ad aliquid tm̄ tremant dammati. vt viz manus sit gaudiuz electorū visa pena quā euaserit. Dri. sup li. Nu. 24. assur iste. i. diabolus q̄ in fine oīm d̄ pituris. nescio si aliquā aut queri possit aut inueniri. perit ḡ non errore h̄ iudicio. nō lapsu motus h̄ pseuerantia obdurat⁹ qd̄ em̄ scriptum est. ego occidam ⁊ ego viue faciam adducā ī īfernū ⁊ reducā. nescio si gnaliter ad om̄s aspiciat. an ad eos tm̄ quos deceptio diaboli defluxit ī mortē. Q̄rto illi instant. ⁊ qd̄ illi facti sunt si p̄ in imicis n̄ orant q̄s vident tremari cū vtiq̄ dictum sit illis. orate pro imicis v̄ris. h̄ nos dicimus q̄ iusti dñi p̄ imicis orare. eo tpe quo ad fructuosaz pnt p̄niam puenire dum viz sunt ī pnti seculo. ⁊ q̄ damnati non pnt ab iniquitate ad iusticie opera mutari. iō pro ipsis sc̄i non orant. ⁊ ppter eandē causam non orant p̄ diabolo. etiā adhuc ex̄ntes ī carne. nec orant p̄ infido libo ⁊ imp̄s ⁊ defundis. ad affirmationez vero predicatorū dicit Job. zo. huet oia que fecit ⁊ n̄ assumet. q̄ eterna pena est. h̄ tm̄ ergo doloris pena est q̄nta culpa. ⁊ hoc est quo adusq̄ redditat omne debitū. hoc ptz apoc. 18 vbi d̄ q̄ntum glificauit se ī delictis. tm̄ date illi tormentū ⁊ luctū. Et Luc. 12. d̄ q̄ seruus q̄ sc̄i multis. h̄ q̄ nesciuit ⁊ n̄ fecit plagi vapulabit paucis. ⁊ Sap. 6. dicit. q̄ fortiorib⁹ fortior instat cruciatio. ⁊ potentes potenter tormenta pacient. hinc scriptū est de zizania. ligate ea ī fasciculos ad coburend⁹. q̄ iuxta diversitatē criminū est distinctio gentium. Vñ Gre. 9. mozz dicit. sic ī domo p̄pis eterni māsiones m̄st̄ sūt p̄ diversitate p̄tutis ita ī igne gehēne diūsu tormentuz

lxvi

est pro dissipitate criminis nā si gehēna ignis vna est. p q̄ltate
 tñ meritor̄ variat. sicut idem calore solis p q̄ltate corpori ea di-
 uersimode calefacit. Q̄rto ponit hui⁹ pabole conclusio
 sic & p̄ meus celestis faciet vobis: qz tradet vos testorib⁹ cruci
 andos: si n̄ remiseritis vnuſquisq; fratri suo: non ore tñ sed de-
 cordib⁹ v̄ris: quidā em̄ loquunt pacem cū p̄ximo suo. mala at
 in cordib⁹ eoꝝ. & qz de⁹ n̄ dicta solū. h̄ p̄cipue cogitata d̄judi-
 cat. iō ex corde mandat esse d̄mittend. Nota qz n̄ est iustus in
 terris qui n̄ debeat fratri indulḡ ex corde. qz nullus est cui nō
 sit remissuz debitu de c̄m milis talentor⁹. Nudi qd̄ dicit Hiero.
 cū peccati debitu & mortis et̄ne nulla satisfactione. nullaq; p̄nia
 possemus exsoluerex ille et̄r. nus de celo adueniens remittendo
 generi hūano p̄c̄ta vniuersiq; credenti in se debitu om̄e donauit.
 quēadmodū at donauerit apls aperte demonstrat cū dicit. de
 lens qd̄ aduersus nos erat cyrographū qd̄ erat d̄riū ip̄m tu-
 lit dō meo affigens illud cruci. Reatu em̄ p̄c̄ti quasi sub cuius
 dam cyrographi debito denebam̄. qd̄ fili⁹ dei aqua baptismi
 & sanguinis sui cruce deleuit. nam in hoc sacro passionis tpe
 aque & sanguinis de latere dñi fluxit. h̄ nec sp̄ogia i cruce dño
 defuit ut hoc ipsuz onderet. qz totius m̄di p̄c̄ta passionis eius
 misterio delenda erant. per eum v̄tiḡ de quo Jo. in euangelio
 testatus est dicens. Ecce agnus dei ecce qui ē.

Dominica. 22. post penthe. Sermo. lxvi.

Beuntes ph̄ei alium inierunt ē. Mat. 22. Mar.
 12. Et Luc. 20. dīc Jo. Cris. ois malitia confundit
 aliquiens rōne veritatis. corrigit at nunq;. maxie
 eoꝝ qui p̄posito malo & n̄ ignorantia peccant qd̄
 euangeliū p̄ntia diei manifestat. vbi ph̄eoꝝ malitia difusa on-
 ditur h̄ non corredita. sapia quidē vincit maliciā. licet non semp
 corrigat. Igit̄ tria dñinet istud euangeliū. p̄imū est machiatio
 p̄nitatis. scdm est req̄satio dubietatis. ibi. dico ḡ vobis ēterciū
 est determinatio veritatis. ibi. ostendite mihi ē. Circa p̄mū tria
 tangunt. p̄imū ē deliberatio p̄ui dñi. A : Abeuntes pha-
 nsei: ph̄ei diuisi abierunt ab v̄nitate pacis & accordie. abierunt
 a dei grā a v̄titatis luce & a scip̄is. Jo. 18. abierunt retrofuz &
 reciderunt in terrā. h̄ quo abiērūt v̄tiḡ vt dīc Cris. ad h̄rodianos
 vt eoꝝ p̄focatio agerent h̄ xpm̄. nam hoies colom̄ cui⁹ terram
 possident illius rexilio opus h̄nt. qui v̄o iusticaz tenet nullius
 p̄focatio indiget nisi dei q̄ in diaboli iniqtatib⁹ ambulat. diabo
 li adiutoriū necessariū h̄z. sic isti xpm̄ expugnaē cupientes due-
 nerūt non ad seruos dei v̄tros religiosos. h̄ ad gentiles ihero-